

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА,
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ
ім. М. Т. РИЛЬСЬКОГО

УКРАЇНСЬКА ФОЛЬКЛОРИСТИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

Київ
Видавництво ІМФЕ
2019

УДК 398(=161.2)(031)
У 45

Головний редактор
академік Ганна Скрипник

Редакційна колегія
Леся Вахніна, Микола Дмитренко, Людмила Єфремова,
Людмила Іваннікова, Мирослава Карацуба, Ірина Коваль-Фучило,
Оксана Микитенко, Леся Мушкетик, Тетяна Руда, Оксана Шалак, Тетяна Шевчук

Українська фольклористична енциклопедія / [голов. ред. Г. Скрипник] ;
ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2019. 840 с.

ISBN 978-966-02-9033-4

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Національної академії наук України
(протокол № 10 від 10 жовтня 2019 року)*

Румунії, Грузії; всього записала понад 6000 народномузичних творів), міжнародних конференцій (Україна, Росія, Польща, Литва, Словаччина, Словенія). Виступала з лекціями в університетах Відня (2002) та Любляни (2005). Співпрацювала із багатьма відомими діячами української культури (Р. Лижичко, О. Санін, А. Загайкевич, І. Небесний, В. Сікорський та ін.). Основні зацікавлення: етноінструментознавство, теорія етномузикології.

Праці: Инкультурация традиционных музыкантов Западного Полесья: современные тенденции. *Tradiciija ir dabartis / Tradition & Contemporarity: Mokslo darbai / Scientific Works.* Klaipeda : Klaipedos universiteto leidykla, 2017. № 12. Р. 257—267; До проблеми діахронних досліджень традиційної музики (на матеріалі трьох різночасових записів із Полісся). *Етномузика* : Зб. ст. та матеріалів / упор. Л. Добрянська. Львів, 2015. Чис. 11. С. 33—54; Взаємозв'язки між виконавцями та слухачами у традиційній інструментальній музиці (на прикладі трійстих музик Західного Полісся). *Етнокультурна спадщина Полісся.* Рівне, 2006. Вип. VII. С. 228—235; The Folkdances of the Western Polissia Region (Ukraine): Traditions and Innovations. *TRADITIONES.* 2005. № 34/1. С. 155—164; Коломийки в репертуарі бойківського скрипаля К. Воробця. *Вісник Львівського ун-ту. Серія : Філологічна.* Львів, 2003. Вип. 31. С. 233—246; Some parallels in traditional instrumental music of Western Polissia (Ukraine) and Lithuania. *Tiltai: Humanitariniai ir socialiniai mokslai.* Klaipeda, 2001. № 8. С. 85—95.

Ірина Коваль-Фучило

ФЕРМАТА (від іт. *fermata* — зупинка, затримка) — діакритичний знак подовження звучання, який ставиться над (у нижньому голосі під) нотою або паузою у вигляді горизонтальної дужки з крапкою посередині. У традиційній музичній практиці Ф. дає змогу виконавцю збільшити тривалість ноти за власним розсудом. У народному виконавстві часто спостерігають стійке протягування кінцевих та деяких серединних звуків фольклорного твору. У таких випадках при нотації виставляють Ф. фіксованої тривалості, яку позначають цифрою над знаком Ф. Цифра означає, скільки необхідно додати чверток до основної тривалості. За іншою методикою тривалість подовженого звука включають у тривалість

такту і позначають відповідною зміною тактового розміру. Крім того, при нотації фольклорних музичних текстів вживають також напівфермати (дужка без крапки), які вказують на незначне подовження звучання (пролонгацію) або у перевернутому вигляді — на незначне скорочення тривалості звучання (аббревіація).

Лит.: Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вищ. навч. закл. Вінниця, 2004. 320 с.

Людмила Єфремова

ФІАЛКОВА Лариса Львівна (15.05.1957, м. Київ) — фольклорист, літературознавець, кандидат філологічних наук, професор кафедри івритської літератури та компаративістики Хайфського університету (Ізраїль). Народилася в сім'ї лікарів. У 1978 закінчила філологічний факультет Київського педагогічного інституту за фахом російська мова та література, захистивши дипломну роботу «Простір та час у «Білій гвардії» М. Булгакова». У 1985 захистила у м. Тарту (Естонія) кандидатську дисертацію «Гоголівська традиція в російській фантастичній прозі на початку ХХ ст.» під керівництвом професора Ю. Лотмана. У 1985—1990 викладала поза штатом російську літературу в різних київських вишах. З 1991 живе в Ізраїлі у м. Хайфі, працює у Хайфському університеті. Її робота там розпочалася в Ізраїльському архіві фольклорного оповідання (ІАФО), який пізніше названо ім'ям Дова Ноя. Працюючи в архіві, Ф. помітила, що оповідання реєструються неточно. Тривалий час оповідання зі Східної України архівували до картотеки «Росія» (навіть не «Радянський Союз»), із Західної України, згідно з політичним станом до 1940, — до трьох різних країн: Румунії (Буковина), Польщі (Галичина), Угорщини (Карпаторусь). І лише на початку 1990-х під впливом двох факторів, а саме проголошення незалежної України та великої імміграції з України в Ізраїль, Ф. вдалося переконати керівництво архіву в існуванні окремої категорії — фольклору українських євреїв. У 1992 Ф. створила картотеку, до якої зараз залучають оповідання з усієї України

та, на підставі відомостей про оповідачів, увійшли також тексти, які раніше помилково фіксували у картотеці «Росія». Спроби ретроактивно переглянути картотеки «Румунія» та «Угорщина» не мали позитивних наслідків через недостатню інформацію про оповідачів. Польова робота Ф. розпочалася із записів фольклору про Чорнобильську катастрофу від громадян Ізраїлю, які емігрували з колишнього Радянського Союзу. Вивчення фольклору про Чорнобильську катастрофу втілюлося в низці статей українською та англійською мовами. Найповніший варіант, який охоплює порівняння з різномовними версіями фольклорних наративів про атомні катастрофи з різних країн та з фольклором про вибух в американському м. Міддлтаун, увійшов до її книги «Коли гори сходяться: нариси з українсько-ізраїльського фольклору» (2007). З роботи Ф. в архіві також розпочалося вивчення образу Олексі Довбуша в єврейському фольклорі та літературі, різні етапи якого втілюються в статтях українською, англійською мовами та на івриті. Саме на підставі архівних джерел Ф. визначила роль особистих оповідей як фольклорного жанру, що активізувало польові дослідження серед емігрантів з колишнього СРСР, які вона багато років здійснювала разом із кандидатом філологічних наук М. Єленевською. Результатом цієї роботи стали дві книги англійською й одна російською (2005, 2007, 2013). Ф. здійснює польову роботу серед емігрантів з України. Її книга «Коли гори сходяться» (2007) вийшла українською мовою в ІМФЕ. У 2008 Ф. підготувала й видала у співпраці з Л. Вахніною та Л. Мушкетик спецвипуск журналу «НТЕ», присвячений ізраїльській фольклористиці та етнології. Останнім часом Ф. повернулася до літературознавства й вивчає сучасну російську та українську фантастичну прозу й їхній зв'язок з фольклором. Статті цієї тематики вийшли англійською та російською мовами, а весь матеріал має увійти до її майбутньої книги під робочою назвою «Поетика альтернативності у сучасній російській та українській фантастиці».

Ф. швидко опанувала іврит і вже з 1992 почала викладати спочатку на кафедрі загальної історії, потім на кафедрі єврейської історії, а з 1996 й донині — на кафедрі івритської літератури та компаративістики. Серед багатьох курсів, які вона викладає, — «Слов'янський фольклор», «Героїчний епос», «Фольклор у сучасному світі», «Фольклор та еміграція», «Прикладне використання фольклору» та ін. Ф. — член багатьох міжнародних професійних асоціацій, наприклад, SIEF, ISFNR, ISA, а також член редколегій таких професійних часописів, як «Folklorica: Journal of Slavic and East European Folklore Association», «Folklore, Electronic Journal of Folklore» (Estonia), «Studia Mythologica Slavica». Ф. — учасниця багатьох міжнародних конгресів українців та міжнародних з'їздів славистів.

Праці: Коли гори сходяться: нариси з українсько-ізраїльських фольклорних взаємин. Київ, 2007. 176 с.; Русская улица в еврейской стране: исследования фольклора эмигрантов 1990-х в Израиле : в 2 т. Москва, 2005. 600 с. (у співавторстві з М. Єленевською); Прикладное применение фольклора. *Антропологический форум.* 2010. 13. С. 147—176; Chornobyl's Folklore: Vernacular Commentary on Nuclear Disaster. *The Journal of Folklore Research,* 2001. № 3. Р. 181—204; Buried Treasures: Narratives of an Immigrant from Ukraine in Israel. *Folklorica.* (Canada, USA). 2007. № 12. Р. 33—51; Proverbs and Medicine: The Problem of Applied Folklore. *Folklore: Electronic Journal of Folklore,* 46 (Estonia); Oleksa Dovbush: An Alternative Biography of the Ukrainian Hero Based on Jewish Sources. *Fabula.* 2011. 52(1/2). Р. 92—108; Where do the Rails Lead To? Rail Transport's Mythology in Contemporary Russian and Ukrainian Fantastic Fiction (Preliminary Remarks). *Studia Mythologica Slavica.* 2016. XIX. Р. 213—235; M. Bulgakov, A. Akhmatova and N. Gumilev as Literary Characters in Contemporary Russian Fantastic Fiction. *Umjetnost riječi/The Art of Words.* 2016. 3—4. Р. 161—195; Ghosts in the Cyber World: Analysis of the Folklore Sites on the Internet. *Fabula.* 2001. 42 (1—2). Р. 64—89 (у співавторстві з М. Єленевською); Ex-Soviets in Israel: From Personal Narratives to a Group Portrait. Detroit, 2007. 373 p. (у співавторстві з М. Єленевською); In Search of the Self: Reconciling the Past and the Present in Immigrants' Experiences. Tartu, 2013. 282 p. (у співавторстві з М. Єленевською); The Crisis in Ukraine and the Split of Identity in the Russian-speaking World. *Folklorica.* 2015. XIX. Р. 101—131 (у співавторстві з М. Єленевською).

Лариса Вахніна

Фіалкова Лариса
Львівна